

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA INNOCENTII III (ANNO 1216) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGEN-
TER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS
OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTIS DETECTIS, AUCTA;
INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTISUSSEQUENTI-
BUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINA-
RUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNA-
TA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE
AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA ;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SCUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATI-
STICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITUR-
GICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆSENTIM
DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET HÆCUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID
NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISRO,
IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QDO LECTORI COMPERIRE SIT OSIVUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM
SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO
GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT :

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,
GRATIE QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CONNECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS,
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTEN
SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODOICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HEC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM ACTEN
IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE
PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES LATINA PRIOR.

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE LATINÆ
A TERTULLIANO AD INNOCENTIUM III.

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSuum COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIÆ TOMUS CXXXIII.

S. ODO ABAS CLENIACENSIS; MARINUS II, AGAPETUS II, JOANNES XII, PONT. ROM.; S. ODO EPISCOPUS CAN-
TUARIENSIS, HORICO LAUDUNENSIS EPISCOPUS; ARTHALDUS, ODALRICUS, RHEM. ARCHIEP.; CAPPIDUS STA-
YRIENSIS SACERD., COSMAS JAPYGUS MATERIENSIS, JOANNES ITALUS, LAURENTIUS, CASSIN. MONACH.;
SIGEHARDUS MONACH. S. MAXIMINI, FRIDEGODUS BENED. MONACH.

TOMUS UNICUS.

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,
IN VIA DICTA: AVENUE DU MAINE, 189, OLIM CHAUSSÉE DU MAINE, 127.

tus importune se offerentium levium cogitationum quasi quasdam circumvolantes muscas ab oculis mentis abigit manu gravitatis, et quoddam sibi eum Domino secretum intra se querit, ubi cum illo, exteriore cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur. De hoc secreto cordis alias dictum est: « Factum est silentium in caelo quasi media hora (Apo. viii, 1). » ALLEGORICE. Per solitudinem gentilitas designatur, in qua dum patriarcha non fuit ad intelligendum Deum, qui ratione uteretur non fuit, homo pene non fuit. Hinc Isaias ait: « Lætabitur deserta et invia, et exultabit solitudo, et florebit quasi lilium (Isa. xxxv, 1). » Et rursus de Ecclesia dicitur: « Ponet desertum ejus quasi delicias, et solitudinem ejus quasi hortum Domini (Isa. ii, 3). » In solitudine ergo Dominus donum accepit, qui post mortem ac resurrectionem suam ad gratiam fidei gentilitatem vocare dignatus est. Sequitur: *Et tabernaculum ejus in terra salsuginis.* — Salsugo accendere solum solet, et quia sancti viri quando in hujus vite tabernaculis degunt, ad supernam patriam desiderii sui quotidianis vestibus accedunt, in terga salsuginis tabernacula habere perhibentur, sicut scriptum est: « Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, » etc. (Matth. v, 6). ALLEGORICE. Terra salsuginis gentilitas intelligitur, quæ priusquam veram Dei sapientiam cognosceret, salsuginem protulerat, quia nullam viriditatem boni intellectus proferens perversa sapiebat. De qua scriptum est: « Terra fructifera a salsugine, etc. » (Psal. cvi, 34). Tabernaculum ergo in terra salsuginis Redemptor noster accepit, quia incarnatus pro hominibus derelicta a Deo gentilitatis corda possedit. De quo scriptum est: « Posuit desertum in stagna aquarum, et terram sine aqua in exitus aquarum (Ibid., 25). » Sequitur:

VERS. 7. *Contemnit multitudinem civitatis.* — Multitudinem civitatis contemnere et humanæ conversationis prava studia devitare, ut jam non libeat terrenorum hominum qui præ abundantia iniquitatis multi sunt, perditos mores imitari. Cum paucis namque ingredi angustam portam desiderant, et non cum multis læta itinera ingredi appetunt, quæ ad interitum ducunt (Matth. vii, 13). Unde et sponsi voce sponsæ in Canticis canticorum dicitur: « Nisi cognoveris te, o pulchra inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum, et pascet hædos tuos (Cant. i, 7). » MORALITER. Contemnit multitudinem civitatis, id est mores despexit humanæ conversationis. Homo quippe inter homines factus, usum tenere hominum noluit. Idcirco namque inter nos homo factus est, ut non solum nos sanguine fuso redimeret, sed ostenso exemplo commutaret. In conversatione igitur nostra, et veniendo alia invenit, et vivendo alia docuit. Stupebant enim omnes superba Adam stirpe progeniti prosera vite presentis appetere, adversa devitare, opprobria fugere, gloriam sequi. Venit inter eos incarnatus Dominus adversa appe-

lens, prospera spernens opprobria amplectens, gloriam fugiens. Nam cum Judæi illum regem sibi constituere voluissent, fieri rex fugit; cumque eum interficere molirentur, sponte ad crucis patibulum venit. Quia ergo nova conversatione usus inter homines, quia mores secutus non est, bene de eo scriptum est: *Contemnit multitudinem civitatis.* Vel certe quod multos per spatiosam viam vagantes deseruit, et per angustam gradientem paucos elegit. Multitudinem namque civitatis contemnere est, humani generis partem, quæ latam viam ingreditur, quæ et pro abundantia iniquitatis multa est, a regni sui sorte reprobare. Sequitur: *Clamorem exactoris non audit.* — Quis intelligi exactor alius potest nisi diabolus? qui semel in paradiso homini male persuasionis nummum contulit, et quotidie ab eo hujus debiti exigere reatum querit. Hujus exactoris sermo est male suggestionis inchoatio. Sciendum præterea est quod quinque nos modis gula vitium tentat. Aliquando namque indigentia tempora prævenit, ut Jonathan in gustu mellis edendi tempus antecessit (I Reg. xiv, 27). Aliquando vero tempus non prævenit, sed cibos lautiores querit, sicut populus in eremo cibos carniæ petiit, quos lautiores putavit (Num. xi, 31, 32). Aliquando quælibet sumenda sint preparare accuratius expetit, ut puer filiorum Heli, non coctas more solito de sacrificio carnes, sed crudas querebat, quas accuratius exhiberet (I Reg. ii, 15). Aliquando autem in ipsa quantitate sumendi mensuram refectionis excedit, quælibet sumenda sint, ut illud: « Sodomæ iniquitas fuit saturitas panis et abundantia aquæ (Ezech. xvi, 49). » Aliquando despectus est cibus, sed avidius sumitur, ut Esau primogenitorum gloriam lentacula vendens (Gen. xxv, 34). Sermo ergo hujus exactoris est necessaria postulatio naturæ, clamor vero ejus mensuram necessitatis transiens, appetitus gula. Hic itaque onager exactoris hujus sermonem audit, clamorem non audit, quia discretus ac continens vir, et usque ad temperandam necessitatem ventrem reficit, et a voluptate restringit. Hinc quippe scriptum est: « Carnis curam ne feceritis in desideriis (Rom. xxxi, 34). » MYSTICE. Hujus exactoris violentos motus Dominus non expavit adveniens, sicut ipse ait: « Venit enim princeps hujus mundi, et in me non inveniet quidquam (Joan. xiv, 30). » Venit quippe ad eum exactor humani generis, quia illum hominem vidit, sed quem in se infirmitate despectum hominem credidit, virtute supra hominem sensit. Hujus mirum exactoris typum Laban tenuit, quando eum furore veniens sua apud Jacob idola requisivit (Gen. xxxi, 34). De hac exactore Redemptori nostro gentilitatem ab ejus dominio liberanti per prophetam dicitur: « Jugum enim oneris ejus, et ceptum exactoris ejus superasti, » etc. (Isa. ix, 4). Sequitur:

VERS. 8. — *Circumspicit montes pascuæ.* — Montes pascuæ, altæ contemplationes internæ refectionis. Sancti enim viri, quanto magis se exterius despi-

ciendo deieciunt, tanto amplius interius revelationum contemplatione pascuntur. Unde scriptum est: « Ascensus in corde ejus disposuit in valle lacrymarum (*Psal. lxxxiii, 7*). » Aliter: Montes etiam pascuæ sunt, sublimes virtutes angelorum, quæ idecirco hic nos ministrando et adjuvando reficiunt, quia illic internæ contemplationis rore pinguescunt; quæ quia largiente Deo in omni nos certamine protegent, recte circumspici dicuntur. Aliter: Montes pascuæ possunt altæ sententiæ Scripturæ sacræ accipi. De quibus scriptum est: « Montes excelsi cervis (*Psal. ciii, 18*). » Quia nimirum hi qui jam dare contemplationis saltus noverunt, altas sententiarum divinarum virtutes, quasi cacumina montium ascendunt. MYSTICÆ. Montes accipiuntur elatos hujus sæculi, qui in corde suo altitudinem terrarum tenuerunt, sed quia etiam tales Dominus Ecclesiæ suæ corde conversos inviscerat, eosque a priori elatione commutans, in sua membra transformat, isti montes pascuæ ejus sunt, quia nimirum de conversatione errantium, de superbiorum humilitate satiatur, et sicut apostolis ad prædicationem missis præcepit dicens: « Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam (*Joan. vi, 27*). » Sicut ipse ait: « Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me (*Joan. iv, 34*). » De his montibus scriptum est: « Non repellet Dominus plebem suam (*Psal. xcii, 1*). » « quoniam in manu ejus sunt omnes fines terræ, et altitudines montium ipsius sunt (*Psal. xciv, 4*). » Convertit namque eum quem conspicit sicut scriptum est: « Conversus Dominus

A respexit Petrum (*Luc. xxii, 61*); « et sicut Salomon ait: « Rex, qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo (*Prov. xx, 8*). » Notandum quod non ait, inspicit, sed *circumspicit*; in Judæa quippe incarnatus est Dominus, quæ posita in medio gentium fuit, atque ideo circumspicit montes quia latos (elatos) hujus sæculi circumquaque positos ex gentilitatis universitate colligit. In his itaque montibus pascitur, quia bonis operibus conversorum quasi herbis virentibus satiatur. Hinc scriptum est: « Ubi pascis, ubi cubas in meridie (*Cant. i, 6*). » Sequitur: *Virentia quæque perquirit*. — Virentia quippe sunt omnia, quæ temporaliter condita, venturo fine, jocunditate vite præsentis quasi æstivo sole siccantur. Virentia autem vocata sunt, quæ nulla temporalitate marcescant; hinc onagro despectis rebus transitorii virentia perquirere est, in æternum mansura saneto unicuique viro desiderare. TYPICÆ. Arentia namque sunt corda hominum quæ in hujus sæculi perituris plantata æternitatis fiduciam non habent: virent autem, quæ illi hæreditati inhærent. De qua Petrus apostolus dicit: « In hæreditatem incorruptibilem (*I Petr. i, 4*). » Quisquis itaque intrinsicus arescere formidat, arentia extrinsecus mundi hujus desideria fugiat. Quisquis a Domino perquirere desiderat æternam patriam appetens, interna cordis plantatione viridescat. Hæc autem de onagro exposita duplici intellectui sufficiant; lectoris vero judicio relinquendum est, quid magis duxerit eligendum.

LIBER TRICESIMUS PRIMUS.

VERS. 9. *Nunquid vult rhinoceros servire tibi?* — Subaudis, qui cum prædicamentis quidem hominum diu resistere pertuli, sed tamen repente, cum volui, miraculis stravi. Rhinoceros enim indomite omnino nature est; ita ut si quando captus fuerit, teneri nullatenus possit. Impatiens quippe, ut fertur, illico moritur. Ejus vero nomine Latina lingua interpretatum sonat, *in nare cornu*. Et quid aliud in nare, nisi fatuitas, quid in cornu, nisi elatio designatur? Nam quia in nare fatuitas solet intelligi, Salomone attestante, dicimus qui ait: « Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua (*Prov. xi, 22*). » Et quod in cornu superbia designatur, propheta demonstrat dicens: « Dixi iniquis: Nolite inique agere; et delinquentibus: Nolite exaltare cornu (*Psal. lxxiv, 5*). » Quid ergo in rhinocerote hoc, nisi potentes hujus sæculi designantur? vel ipsæ in eo principatum potestates, qui typo fatuæ jactationis elati, dum falsis exterius infantur honoribus, veris miseris intus inanes cunct? Quibus bene dicitur: « Quid superbis terra et cinis? » (*Ecclesi. x, 9*). Sed

C cornu suum rhinoceros iste feriendo Ecclesiam in martyribus lassatus inclinavit, cum potestates hujus mundi non verbis, sed miraculis Deus fregit, sibi que subditas fecit. Aliter: Rhinoceros iste, qui etiam monoceros Græcis exemplaribus nominatur, tante esse fortitudinis dicitur, ut nulla venantium virtute capiatur. Et sicut quidam dicunt, virgo si puella proponitur, quæ se veniente sinum aperit, in quo illo omni ferocitate postposita, caput deponit, sicque ab eis a quibus capi quæritur, repente velut enervis invenitur. Buxei quoque coloris esse describitur, qui etiam elephantem cornu (quod immane singulariter gestat) in ventre infingere perhibetur, ut eum facile sternat. Potest ergo per hunc unicornem ille populus designari, qui dum de accepta lege, non opera, sed solam inter cunctos homines elationem sumpsit, quasi inter cæteras bestias, cornu singulariter gestavit. Unde scriptum est: « Libera me de ore leonis, et cornibus unicornium (*Psal. xxviii, 22*). » Ac si ergo beatus Job typum beate Ecclesiæ tenenti dicatur: Nunquid illum populum quem